

Verslag symposium “10 jaar Participatiewet voor mensen met een beperking” 22 september 2025

Inhoud

OPENING	2
___WAT IS DE PARTICIPATIEWET EN HOE WERKT DIE VOOR MENSEN MET EEN BEPERKING?	2
DE PRAKTIJKINSTRUMENTEN	2
DOELGROEPREGISTER.....	3
DE POSITIE VAN DE NUG'ers.....	3
HET KAN WEL!	3

UITKOMSTEN	5
AFSLUITING.....	6

OPENING

Annelies de Jong (directeur SOLGU) heet iedereen welkom. Zij legt uit wat het SOLGU is en doet, waarom dit symposium is georganiseerd en wat het doel is (vergroten van het netwerk en uitwisseling van kennis). Vervolgens wordt kort geïnventariseerd welke groepen mensen er aanwezig zijn bij wie de Participatiewet een rol speelt, zoals jobcoaches, ambtenaren en ervaringsdeskundigen. Dan krijgen enkele aanwezigen die buiten deze groepen vallen, de kans om in het kort te vertellen wat hun relatie is tot het onderwerp van deze middag. Ten slotte vertelt Annelies wat het programma voor de middag is, meldt ze dat de hele middag wordt opgenomen ten behoeve van de notulen en geeft zij het woord aan Roos.

WAT IS DE PARTICIPATIEWET EN HOE WERKT DIE VOOR MENSEN MET EEN BEPERKING?

Roos Hoelen (beleidsmedewerker werk, SOLGU) legt, omdat hierover vaak verwarring ontstaat, uit wat het verschil is tussen de Participatiewet en het doelgroep register: De Participatiewet is een inkomensvoorziening vanuit de gemeente die daarbij de verplichting heeft om mensen naar werk te helpen. Het doelgroep register is het aantal mensen met een beperking dat een werkgever verplicht is om aan te nemen. Maar in dat doelgroep register staan alleen de mensen die zelfstandig niet meer dan het minimumloon kunnen verdienen. Dan legt ze uit wat het VN-verdrag Handicap is: Gelijktijdig verdrag dat landen verplicht om mensen met een beperking volwaardig te laten meedoen in de samenleving.

Ongeveer 80% van de mensen uit de bijstand heeft een beperking zoals beschreven in het VN-verdrag Handicap waar een handicap wordt bepaald door de mate waarin iemand door ziekte of beperking psychisch, fysieke of sociale drempels ervaart om gelijkwaardig deel te nemen aan de maatschappij. Van deze groep mensen zit nog niet de helft in het doelgroep register waar men alleen kijkt naar de verdien capaciteit.

DE PRAKTIJKINSTRUMENTEN

Gereedschappen die gemeenten hebben met betrekking tot de Participatiewet zijn: loonkostensubsidie, beschut werken, jobcoach, werkplekaanpassing, tegenprestatie naar vermogen en proefplaatsing. Deze gereedschappen kunnen worden ingezet bij zowel bijstandsgerechtigden als NUG'ers (Niet Uitkerings Gerechtigden/NUO's niet

uitkeringsontvangers). Gemeenten hoeven dat niet en mogen de instrumenten wel aan iedereen ter beschikking stellen. Zij kiezen vaak een bepaalde groep zoals bijvoorbeeld mensen uit het doelgroep register waardoor niet iedereen met een beperking de hulp krijgt die men nodig heeft.

DOELGROEPREGISTER

Roos gaat in gesprek met Twan Kruis. Twan heeft een scriptie geschreven over het ontstaan van de wet Banenafspraken, die samenhangt met het doelgroep register. Hij legt uit hoe de wet banenafspraken is ontstaan.

In 2012 was de werkloosheid erg hoog. Het kabinet is toen met werkgevers en werknemersorganisaties gaan praten. Daaruit is het sociaal akkoord opgesteld waarin specifiek aandacht was voor mensen met een arbeidsbeperking. De minister heeft destijds gezegd: 'Iedereen die kan werken, moet werken'. Uit dat akkoord is in 2015 de wet banenafspraken gekomen. Dit bestond uit twee onderdelen: één voor de overheid (2.500 banen in 2014, oplopend tot 25.000 banen in 2026) en één voor de marktsector (2.500 banen in 2014, oplopend tot 100.000 banen in 2026). Om in aanmerking te komen voor deze banen moet je niet zelfstandig het minimumloon kunnen verdienen. Sindsdien is de doelgroep af en toe wat uitgebreid maar de minimumloon eis wordt steeds gehandhaafd.

DE POSITIE VAN DE NUG'ers

Lucy van Wijk (onderzoeker ZINZIZ, onderzoeks- en trainingsbureau) presenteert bevindingen uit het onderzoek van ZINZIZ naar de uitvoering van de Participatiewet. Ze gaf aan dat er structurele knelpunten zijn in de manier waarop gemeenten omgaan met maatwerk. Volgens haar wordt er vaak gestuurd op regels en controle, terwijl de menselijke maat ontbreekt.

Ze gaf voorbeelden van situaties waarin mensen vastlopen in het systeem, ondanks goede wil van zowel cliënten als professionals. Lucy benadrukte dat het niet gaat om incidenten, maar om patronen die in meerdere gemeenten terugkomen. Haar presentatie was helder en feitelijk, en leidde tot herkenning bij verschillende aanwezigen.

Een deelnemer vroeg hoe ZINZIZ deze bevindingen onder de aandacht brengt bij beleidsmakers. Lucy antwoordt dat ze in gesprek zijn met meerdere gemeenten en dat ze ook landelijk hun bevindingen delen via rapportages en bijeenkomsten.

HET KAN WEL!

Saskia Brandewijn (ervaringsdeskundige participatiewet) is in 2016 afgestudeerd aan de universiteit in Utrecht en stortte vervolgens mentaal in. Ze kwam in de bijstand terecht.

Nu, na acht jaar, heeft ze een baan en kan ze haar ervaring inzetten om het beleid te verbeteren.

Roos stelt haar enkele vragen met betrekking tot haar ervaringen. Saskia vertelt dat voor haar het meest verschrikkelijke in de participatiewet was dat ze altijd de gemeente en andere instanties moest controleren op eventuele fouten. Verder verliep ook het reïntegratietraject bepaald niet goed. Ze kwam in een werktraject terecht en kreeg een burn-out. Ze benadrukt dat de toenmalige gang van zaken was: we gaan eerst kijken of je een baan aankan, en daarna gaan we verder kijken. Dit zou andersom moeten.

Vervolgens nam ze het heft in eigen hand en koos ze voor de IPS-methode (Individuele Plaatsing en Steun) waarbij haar reïntegratiecoach direct contact heeft met zowel haar therapeut als haar leidinggevende. Dit verloopt een stuk prettiger, geeft ze duidelijk aan. Als Roos vraagt of dit inhoudt dat arbeidsgehandicapten meer gestimuleerd zouden moeten worden om hun eigen traject vorm te geven, dan antwoordt Saskia dat dit niet altijd mogelijk is. 'Ik denk dat er ook een belangrijke rol ligt voor de werkcoaches, om drempels weg te halen, zodat ik vervolgens ook het eigen initiatief weer kan nemen.'

Victoria Baptista (consulent verbinding en coach bij de gemeente Groningen) herkent het eigen initiatief en de ondersteuning. Zij heeft de ervaring dat de gemeente de ondersteuning regelde, maar nu wordt er nagedacht over het hebben en invullen van eigen regie.

Vervolgens stelt Victoria zich voor. Nadat ze een Wajonguitkering kreeg, is ze deeltijdopleidingen gaan doen (MBO en HBO) en heeft ze zoveel mogelijk praktijkervaring opgedaan. Na een slechte ervaring bij justitie besloot ze dat ze graag mensen wilde helpen.

Vanuit haar positie herkent Victoria dat er meer specialisatie mag komen bij de gemeenten, anderzijds lopen gemeenten ook tegen problemen aan zoals een tekort aan personeel en geld, waardoor het moeilijker wordt om mensen echt goed te kunnen helpen. Roos vindt de gemeente Groningen geweldig omdat daar alle eerdergenoemde instrumenten voor iedereen beschikbaar zijn.

Er volgt een uitgebreid gesprek tussen de twee sprekers en de mensen uit de zaal, waarbij Saskia en Victoria aan de hand van vragen en opmerkingen informatie geven over de participatiewet en andere (inkomens)gerelateerde kwesties. In het laatste deel gaat het over wat dan een goede manier zou zijn om je te helpen en of dit centraal of decentraal geregeld zou moeten worden.

Roos sluit het plenaire gedeelte. Ze vertelt dat na de pauze alle aanwezigen verdeeld worden over drie groepen. Deze groepen zitten in verschillende ruimtes en moeten de volgende vragen beantwoorden:

1. Welke goede initiatieven voor de hele doelgroep uit de participatiewet zijn er in jouw gemeente of ken je?
2. Wat zou je in jouw gemeente verwezenlijkt willen zien?
3. Wat is daarvoor nodig?
4. Hoe kan je dat realiseren/ Wie moet daarvoor zorgen?

Daarna vertelt ze wie in welke groep en in welke ruimte zit.

UITKOMSTEN

Uitkomsten van de groepsgesprekken:

- Iedereen die werk zoekt, moet een goede ingang hebben (bijv. een werkcentrum) waar alles goed geregeld is;
- Alle bedrijven die zeggen dat ze werkplekken hebben, worden die ook aan de doelgroep aangeboden? Of moeten ze meer verleid/ verplicht worden om de match te verbeteren? Kan er iets verbeterd worden aan regelgeving en beleid die bijvoorbeeld tot vertraging en onnodige frustratie leiden. De gemeenten en uitvoeringsinstanties zouden hierin de aanjagers moeten zijn
- Er zijn mooie trajecten maar hoe kunnen die verbeterd worden en hoe vindt de inwoner ze? Een achterblijvende doelgroep hierin lijken de jongeren te zijn. Omdat deze groep toch al snel in de criminaliteit raakt, is er nagedacht over wat er gedaan kan worden om ze voortijdig uit de criminaliteit te houden. Eindconclusie was dat samenwerkingen met allerlei partijen hierin het belangrijkste zijn.

Verder is er gepraat over:

- Goede initiatieven van de gemeente Utrecht. Uit dit gesprek bleek dat op sommige vlakken een goede samenwerking met omliggende gemeenten tot resultaten leidt. Een lastig punt om nog efficiënter te kunnen werken is de privacy. Gegevens over een werkzoekende kun je niet zomaar even appen of mailen.
- Een mooi voorbeeld is dat van uitzendbureau Kans, een uitzendbureau dat speciaal bedoeld is voor mensen met een beperking. Daar zijn twee jobcoaches vanuit de gemeente actief bij betrokken.
- Ook Facility Support aan de Groninger universiteit helpt mensen aan werk (alleen voor doelgroep register).
- “Ondernemen met behoud van uitkering” in Amersfoort.
- In Stichtse Vecht is het werkbedrijf goed neergezet. Het is een plek waar mensen die ondersteuning nodig hebben echt geholpen worden, of ze nu vrijwilligerswerk doen, een traject volgen of op weg zijn naar betaald werk. Alles zit onder één dak,

wat zorgt voor korte lijnen en duidelijke communicatie. Ze werken ook regionaal samen om regelingen en instrumenten op elkaar af te stemmen, zodat het voor inwoners en werkgevers niet uitmaakt bij welke gemeente ze aankloppen. Dankzij extra middelen vanuit het Rijk kunnen ze het werkbedrijf verder ontwikkelen en nog beter aansluiten op wat mensen nodig hebben.

In alle groepen werd ook besproken dat je als professional of werkzoekende cynische gevoelens kan hebben over wat er wél gebeurt of juist niet, en over hoe betrokkenen hun motivatie kunnen behouden. Ook moeten er vooral veel inhoudelijke gesprekken gevoerd worden.

AFSLUITING

Roos vraagt alle aanwezige Utrechters om als het gevraagd wordt het Stadsakkoord te tekenen.

Tenslotte bedankt Annelies iedereen voor zijn of haar aanwezigheid en sluit het officiële gedeelte. Hierna volgt een borrel waarin men nog even met elkaar kan doorpraten.